

Наталія Ревенок

старший викладач кафедри

техніки та реставрації творів мистецтва

Методичні рекомендації з проведення магістерської педагогічної практики

Анотація. У статті подано основні вимоги щодо проведення магістерської педагогічної практики студентів зі спеціальності 8.02020601 «Реставрація творів мистецтва» спеціалізації «Реставрація скульптури та творів декоративно-ужиткового мистецтва з металу, кераміки, органічних матеріалів»; представлені перелік завдань, пропонується магістрам, зразки оформлення необхідної документації; висвітлюються функції керівника практики.

Ключові слова: магістерська педагогічна практика, лекція, практичні заняття, семінар, план-конспект.

Педагогічна практика магістрів є важливим доповненням до базових теоретичних дисциплін, які викладаються майбутнім фахівцям, та до опанування практичними навичками викладацької роботи в галузі образотворчого мистецтва і реставраційної справи, що є необхідним елементом освіти художників-реставраторів.

Основною метою педагогічної практики магістрів є формування навичок у роботі викладача та організації навчального процесу, набуття навичок проведення методичної, навчально-виховної та художньо-педагогічної роботи, застосування на практиці знань, отриманих під час вивчення художніх і психолого-педагогічних дисциплін.

Педагогічна діяльність, як процес постійного спілкування викладача із студентом, передбачає виховання у магістранта, в першу чергу, професійних якостей та ґрунтовної теоретичної підготовки, засвоєння методики викладання, уміння організувати та планувати свою професійну роботу, розробляти методичні матеріали та застосовувати їх на практиці.

У ході педагогічної практики у студентів формуються наступні навички:

- ґрунтовне володіння системою теоретичних знань, які відносяться до певного напрямку реставраційної діяльності;
- розуміння специфіки викладання фахових дисциплін;
- знання особливостей навчального процесу (викладання фахових дисциплін);
- володіння навичками викладання фахових дисциплін відповідно до профільної спрямованості освітньо-професійної програми магістрів.

Перед початком практики керівник проводить інструктаж зі студентами, на якому уточнюються завдання практики, обговорюються форми і методи

роботи студента під час її проходження, а також враховуються індивідуальні побажання студентів.

Керівник педагогічної практики від кафедри повинен здійснювати:

- консультації магістрантів з розробки та проведення лекційних і практичних занять;
- консультації щодо складання розкладу навчальних занять студентів-магістрантів;
- методичну допомогу студентам-практикантам під час виконання ними індивідуальних завдань і досліджень;
- контроль за проходженням практики і оцінку результатів педагогічної практики магістрантів.

Під час проходження практики студент має виконати усі завдання, поставлені керівником, а саме:

- ознайомитись з необхідною документацією кафедри та опрацювати її;
- ознайомитись з робочими програмами та навчально-методичними комплексами фахових дисциплін;
- ознайомитись з методикою підготовки та проведення лекційних, семінарських і практичних занять;
- навчитися складати план-конспект (лекційних, семінарських, практичних занять і контрольних робіт) та підібрати ілюстративний і дидактичний матеріали відповідно до опрацьованого плану-конспекту;
- провести по одному лекційному, практичному та семінарському заняттю на II–IV курсах за спеціальністю «Реставрація творів мистецтва» спеціалізації «Реставрація скульптури та творів декоративно-ужиткового мистецтва з металу, кераміки, органічних матеріалів»;
- вести відповідні записи у щоденнику практики.

Під час підготовки плану-конспекту **лекційного заняття** керівник має провести консультацію для практикантів, пояснити дидактичне значення лекції як організаційної форми навчання. Крім того, обов'язково визначити основні функції побудови лекції — методологічну, інформативну (освітню), виховну, розвиваючу, орієнтуючу та організаційну.

Основна дидактична мета лекції полягає в ознайомленні студентів з основними закономірностями та методологічними основами дисципліни. Зміст лекції має відображати новітні досягнення науки, висвітлювати перспективи подальшого розвитку наукових пошуків.

Методологічна функція лекції сприяє виробленню певного наукового підходу до вивчення предмета [2, 17].

Інформативна (освітня) функція лекції, крім передачі потрібних знань про предмет, дозволяє студентам самостійно проводити аналіз викладених наукових даних [2, 23].

Виховна функція лекції сприяє формуванню особистості майбутнього викладача, виховує в ньому переконливість і свідому активність [2, 20].

Розвиваюча функція лекції сприяє формуванню пізнавальної активності студентів, вимагає ведення лекційного матеріалу як процесу самостійного творчого пізнання. Завдання її — включити аудиторію в процес наукового пошуку, підводячи слухачів до самостійного усвідомлення одержаних висновків [2, 24].

Орієнтуюча функція лекції допомагає студентові зорієнтуватися в потоці інформації, одержаної із різноманітних джерел — лекцій, практичних занять, вивчення навчальної та наукової літератури тощо — виділити головне і відкинути зайве, вибудувати одержану наукову інформацію в чітку систему [5, 13].

Організуюча функція лекції є найважливішою ланкою навчального процесу: «тільки лекція здатна об'єднати всі елементи складного процесу пізнання, організувати і спрямувати цей процес для досягнення поставленої педагогічної мети» [5, 110].

Керівник практики має також допомогти магістрантові розібратися в методиці викладення змісту лекції — структурній будові лекційних, практичних і семінарських занять, а саме, як:

- сформулювати тему;
- визначити основну мету і завдання;
- скласти попередній план лекції;
- поділити на кілька частин викладення змісту лекції (вступ; викладення матеріалу основного змісту; підсумкова частина — висновок);
- продумати контрольні запитання та завдання;
- підібрати та проаналізувати застосування ілюстративного та дидактичного матеріалу для проведення контрольних робіт;
- застосувати технічні засоби навчання.

Практичні заняття можуть будуватися за такою структурою:

- визначення теми практичної роботи;
- попередній контроль знань, навичок і вмінь студентів;
- формулювання загальної проблеми та її обговорення за участю студентів;
- обговорення практичних завдань, їх перевірка та оцінювання.

Семінарські заняття є важливою формою навчального процесу та ефективною формою закріплення теоретичних знань, отриманих на лекціях і під час самостійної роботи з навчальною і науковою літературою. Семінари проводяться у формі дискусій навколо попередньо визначеної теми, до якої студенти мають підготувати тези виступів на підставі індивідуально виконаного завдання. Крім того, систематичні виступи на семінарах сприяють поповненню словникового запасу, а також вмінно лаконічно й точно висловлювати свої думки.

Головна мета семінарських занять — опанування студентами навчальної дисципліни, забезпечення глибокого, всебічного аналізу та колективного обговорення основних проблем певної дисципліни.

Основні завдання семінарських занять:

- закріплення студентами теоретичних знань та залучення їх до наукових досліджень;

- оволодіння ними науковою термінологією, навичками усного спілкування з обраної теми;
- прищеплення їм навичок творчого мислення, самостійного формулювання та висловлювання власних думок, а також захисту висунутих наукових положень та висновків.

Види проведення семінарських занять можуть бути різноманітними. Вони залежать від типу семінару, змісту і особливостей теми, складу студентів. Найбільш поширеними видами на семінарі є: розгорнута бесіда; виступи з рефератами, доповідями; диспут у формі діалогу; круглий стіл тощо.

Семінарське заняття починається вступним словом викладача, в якому він розкриває значення теми й мету заняття, форми і методи його проведення.

План роботи семінарських занять передбачає:

- 1) перевірку викладачем якості знань студентів під час інтерактивної дискусії;
- 2) зв'язок підбраного студентами матеріалу з актуальними проблемами певної дисципліни та наведенням прикладів;
- 3) удосконалення навичок володіння державною мовою, правильного вживання понять і термінів;
- 5) висловлення особистої точки зору студентів та прищеплення навичок у дискусії, аналізі різних точок зору, вмінню відстоювати власну позицію;
- 6) обговорення проблеми після кожного виступу студента;
- 7) завершення семінарського заняття заключним словом викладача, в якому підсумовується робота групи, аналізується ступінь розкриття теми, оцінюються всі форми участі студентів на семінарі [10, 26–27].

Під час проходження педагогічної практики магістрант повинен навчитися:

- складати розгорнутий план-конспект лекцій, плани практичних та семінарських занять, визначаючи конкретні цілі, завдання та етапи проведення їх;
- самостійно обирати форми й методи викладання навчальних дисциплін спеціалізації «Реставрація скульптури та творів декоративно-ужиткового мистецтва з металу, кераміки, органічних матеріалів» з урахуванням засобів навчання, комп'ютерних програм та художньо-педагогічних технологій;
- аналізувати результати своєї практичної діяльності.

У ході проведення лекцій і семінарських занять магістрант повинен:

- дотримуватись накресленого плану;
- раціонально поєднувати індивідуальні та групові форми роботи;
- методично грамотно застосовувати технічні засоби навчання;
- застосовувати різноманітні прийоми активізації навчального процесу залежно від рівня підготовки й майбутнього фаху студентів.

На заключному етапі педагогічної практики студентам необхідно узагальнити зібраний матеріал і грамотно викласти його в письмовій формі, включивши до змісту звіт з практики. Після проведення педагогічної практики для отримання відповідної оцінки магістрант зобов'язаний не пізніше, ніж через тиждень, подати керівникові наступні документи:

1. Плани-конспекти лекційного, семінарського та практичного занять з обраної дисципліни спеціалізації «Реставрація скульптури та творів декоративно-ужиткового мистецтва з металу, кераміки, органічних матеріалів».

2. Методичний аналіз проведеного одногрупником лекційного, семінарського та практичного занять.

3. Індивідуальний звіт з педагогічної практики.

4. Заповнений щоденник практики.

Поточний контроль знань здійснюється на основі аналітично-педагогічних підходів з метою з'ясування якості засвоєного матеріалу після кожної теми шляхом перевірки щоденників практики та письмових робіт. Оцінка з практики (диференційований залік) заноситься до екзменаційної відомості і залікової книжки, прирівнюється до оцінок (заліків) з теоретичного навчання та враховується під час підведення підсумків загальної успішності студентів.

Після отриманої документації студентові виставляється відповідна оцінка за наступними критеріями:

— оцінка «відмінно» виставляється, якщо студент вільно володів матеріалом і правильно обрав методики проведення занять (постановка цілей, завдань, вибір форми заняття, наявність зв'язку теорії з практикою), повністю виконав завдання практики, продемонстрував високий теоретичний і методичний рівень під час виконання практичних завдань, виявив комунікативні та організаторські вміння;

— оцінка «добре» виставляється студентові, який повністю виконав програму практики, застосував елементи творчих рішень освітніх і розвиваючих завдань та використав для цього необхідні методичні прийоми, але припустився незначних помилок у постановці цілей і завдань занять, структуруванні матеріалу та підборі методів;

— оцінка «задовільно» виставляється студентові, який виконав основні завдання практики, але не проявив творчих та дослідницьких здібностей у вирішенні освітніх і розвиваючих завдань, не в повній мірі використав методичні прийоми, не оформив належним чином методичні матеріали, допустив порушення у виконанні своїх професійних обов'язків;

— оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який не виконав програму практики, припустився істотних помилок у формуванні навчальних завдань, порушував трудову дисципліну, не виявляв бажань до взаємодії з колегами.

Програма педагогічної практики магістрантів кафедри техніки та реставрації творів мистецтва розроблена відповідно до навчальних планів магістерської підготовки за напрямом 0202 «Мистецтво» спеціальності 8.02020601 «Реставрація творів мистецтва» спеціалізації «Реставрація скульптури та творів декоративно-ужиткового мистецтва з металу, кераміки, органічних матеріалів» та «Положення про проведення практики студентів НАОМА». Згідно з навчальним планом магістерської підготовки, тривалість педагогічної практики магістрантів становить чотири тижні (у I семестрі другого року навчання магістрів).

Бази проходження виробничої педагогічної практики можуть змінюватися залежно від домовленості керівництва НАОМА та керівництва бази практики.

Враховуючи специфіку підготовки художників-реставраторів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр», базами проходження педагогічної практики можуть бути дитячі художні школи, училища культури та мистецтв, вищі навчальні заклади культури і мистецтв II–IV рівнів акредитації м. Києва. Педагогічну практику магістранти вказаного напрямку підготовки можуть також проходити на фаховій кафедрі техніки та реставрації творів мистецтва НАОМА у реставраційних майстернях.

Зразки оформлення необхідної документації під час проведення педагогічної практики наведено в робочій програмі навчальної дисципліни «Педагогічна практика».

1. *Артемова Л. В.* Педагогіка і методика вищої школи: Інтерактивні технології в курсах навчальних дисциплін : навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Л. В. Артемова. — К. : Кондор, 2008. — 272 с.
2. *Архангельский С. И.* Лекции по теории обучения в высшей школе / С. И. Архангельский. — М. : Высшая школа, 1974. — 384 с.
3. *Вишневецький О. І.* Теоретичні основи сучасної української педагогіки : навчальний посібник / О. І. Вишневецький. — Вид. 3-є, допрац. і доп. — К. : Знання, 2008. — 568 с. : іл.
4. *Вітвицька С. С.* Практикум з педагогіки вищої школи : навчальний посібник / С. С. Вітвицька. — К. : Центр навчальної літератури, 2005. — 398 с.
5. *Гапонов П. М.* Лекция в высшей школе / П. М. Гапонов. — Воронеж : Изд-во Воронежского университета, 1977. — 96 с.
6. Методичні поради по складанню програм практики студентів вищих навчальних закладів / Укладачі О. І. Пантелеймонов, Л. М. Кохановський. — К. : МО України, 1995. — 12 с.
7. *Нагаєв В. М.* Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник / В. М. Нагаєв. — К. : Центр навчальної літератури, 2007. — 236 с.
8. Програма педагогічної практики магістрантів / Укл. Е. І Федорчук, Т. Й. Франчук. — Кам'янець-Подільський, 2002. — 13 с.
9. Виробнича педагогічна практика : робоча програма для студентів спеціальності 8.020208 «Образотворче та декоративно-прикладне мистецтво» спеціалізації «Мистецтвознавчець-експерт» / Укл. К. В. Орлюк — К. : ДАКККіМ, 2009. — 20 с.
10. Робоча програма навчальної дисципліни «Експертиза творів декоративно-прикладного мистецтва : кераміка, порцеляна, скло» для студентів за напрямом підготовки 6.020205 «Образотворче мистецтво», спеціальністю 6.020205 «Мистецтвознавчець-експерт» / Укл. Н. М. Ревенок. — К. : НАКККіМ, 2014. — 55 с.
11. *Рудницька О. П.* Педагогіка: загальна та мистецька [Навч. посібник] / О. П Рудницька. Акад. пед. наук України, Інститут педагогіки і психології професійної освіти. — К. : 2002. — 269 с. : іл.
12. *Слепкань З. І.* Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : Для студ. — магістрів / З. І. Слепкань; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. — К., 2000. — 210 с.
13. *Уліщенко А. Б.* Розвиток креативних якостей педагога в системі підвищення кваліфікації [Текст] / А. Б. Уліщенко / Освіта і управління. — К., 2009. — № 1. — С. 126–130.

МЕТОДИЧЕСКИЕ РЕКОМЕНДАЦИИ ПО ПРОВЕДЕНИЮ МАГИСТЕРСКОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ

Наталія Ревенок

Аннотация. В статье представлены основные требования по проведению магистерской педагогической практики студентов по специальности 8.02020601 «Реставрация произведений искусства» специализации «Реставрация скульптуры и произведений декоративно-прикладного искусства из металла, керамики, органических материалов»; представлены перечень задач, предлагаемый магистрам, образцы оформления необходимой документации; освещаются функции руководителя практики.

Ключевые слова: магистерская педагогическая практика, лекция, практические занятия, семинар, план-конспект.

TEACHING AIDS FOR ARRANGEMENT OF MASTER-LEVEL STUDENT INTERNSHIPS

Natalia Revenok

Annotation. The article presents the major requirements as to arrangement of master-level student internships under the qualification 8.02020601, Restoration of Artworks, a part of specialty Restoration of Sculpture and Pieces of Applied and Decorative Arts of Metals, Ceramic, and Organic Matters. Both list of tasks by master-degree students and the one of duties of the head of team are included, with the respective sample forms added.

Key words: master-level student internships, lecture, field training, workshop, training flowchart.